

INTOSAI-P 1

Limai Nyilatkozat

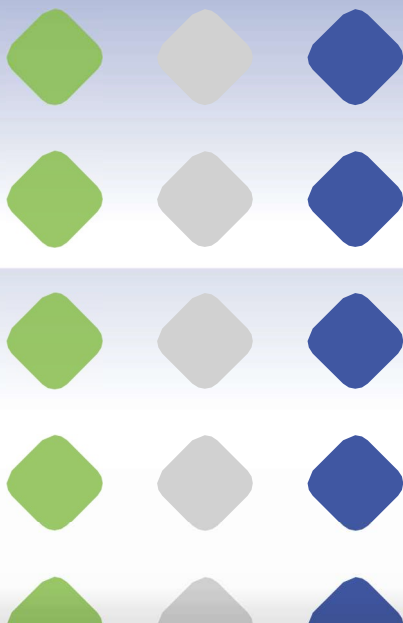
INTOSAI

Az INTOSAI alapelveket a
Legfőbb Ellenőrző Intézmények
Nemzetközi Szervezete
(INTOSAI) adta ki a Szakmai
Dokumentumok INTOSAI
Keretrendszerének részeként.
További információkért
látogasson el a
www.issai.org weboldalra.

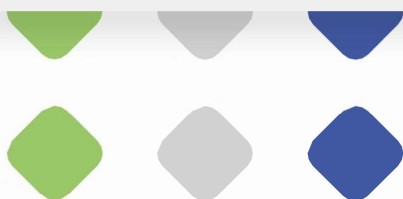
INTOSAI

INTOSAI, 2019

- 1) Korábbi nevén: ISSAI 1: Limai Nyilatkozat
- 2) A Nyilatkozatot 1977-ben hagyták jóvá
- 3) 1998-ban újból kiadták
- 4) A Szakmai Dokumentumok INTOSAI Keretrendszerének (IFFP) létrejötte után, 2019-ben INTOSAI-P 1 elnevezéssel és szerkesztői változtatásokkal látták el

Az INTOSAI-P 1 az INTOSAI valamennyi hivatalos nyelvén elérhető:
Arab, angol, francia, német és spanyol

TARTALOMJEGYZÉK

ELŐSZÓ	4
LIMAI NYILATKOZAT AZ ELLENŐRZÉS ALAPELVEIRŐL	6
PREAMBULUM	6
I. ÁLTALÁNOS RÉSZ	7
II. FÜGGETLENSÉG	9
III. KAPCSOLAT A PARLAMENTTEL, A KORMÁNNYAL ÉS A KÖZIGAZGATÁSSAL	10
IV. A LEGFŐBB ELLENŐRZŐ INTÉZMÉNY JOGOSULTSÁGAI	11
V. ELLENŐRZÉSI MÓDSZEREK, ELLENŐRÖK, NEMZETKÖZI TAPASZTALATCSERE	12
VI. JELENTÉSKÉSZÍTÉS	14
VII. A LEGFŐBB ELLENŐRZŐ INTÉZMÉNY ELLENŐRZÉSI HATÁSKÖRE	15

ELŐSZÓ

Amikor több mint két évtizede, 1977 októberében a perui Limában az INTOSAI IX. Kongresszusának küldöttei közfelkiáltással elfogadták az ellenőrzés alapelveiről szóló Limai Nyilatkozatot, csak remélni lehetett, hogy a dokumentumnak világméretű sikere lesz.

Az azóta eltelt idő tapasztalatai felülmúlták a legnagyobb várakozásokat is és bizonyították, hogy a Limai Nyilatkozat döntően befolyásolta az egyes országok számvevőszéki ellenőrzésének adott körülmények közötti fejlődését. A Limai Nyilatkozat egyaránt jelentős az INTOSAI-ba tömörült valamennyi legfőbb ellenőrző intézmény számára, függetlenül attól, hogy annak mely regionális szervezetéhez tartozik, milyen fejlettséget ért el, milyen módon integrálódott a kormányzati rendszerbe vagy miként szervezték meg.

A Nyilatkozat sikere mindenekelőtt annak köszönhető, hogy kitér a számvevőszéki ellenőrzéshez kapcsolódó összes célra és kérdésre, ugyanakkor módfelett lényegre törő és tömör marad, így könnyen használható. Világos nyelvezete biztosítja, hogy a figyelem a fő kérdésekre irányuljon.

A Limai Nyilatkozat fő célja, hogy felhívja a figyelmet a számvevőszéki ellenőrzés függetlenségének szükségességére. Az a legfőbb ellenőrző intézmény, amely nem teljesíti ezt a követelményt, nem felel meg a standardoknak. Ezért nem meglepő,

hogy a legfőbb ellenőrző intézmények függetlenségének kérdése olyan téma, amely újra és újra napirendre kerül az INTOSAI közösségén belül. A Limai Nyilatkozatban megfogalmazott követelmények azonban nem teljesülnek a legfőbb ellenőrző intézmény által éppen csak elért függetlenséggel; ezt a függetlenséget törvényben is biztos alapokra kell helyezni. Ezért létre kell hozni a jogbiztonság jól működő intézményeit, amelyek csak a jogállamon alapuló demokráciában találhatók meg.

A jogállamiság és a demokrácia így fontos feltétele a valóban független számvevőszéki ellenőrzésnek és ezek azok a pillérek, melyeken a Limai Nyilatkozat nyugszik. A Nyilatkozatban található alapelvek időtállóak és fontos értéket képviselnek, megtartották aktualitásukat az elfogadásuk óta eltelt évek során. A döntés, hogy a Nyilatkozatot több mint 20 év múltán újra kiadjuk, tanúskodik a szerzők színvonalas és előrettekintő munkájáról.

Külön köszönet illeti a „Számvevőszéki Ellenőrzés” (Government Auditing) című nemzetközi folyóiratot, amely felismerve e dokumentum alapvető jelentőségét - amit teljesen megérdemelten a számvevőszéki ellenőrzés Magna Chartájának tartanak –, erőfeszítéseket tett a Limai Nyilatkozat új kiadásának megjelentetése érdekében. Most már tudjuk, hogy a Limai Nyilatkozatot a jövőben is terjeszteni fogjuk. A Nyilatkozat magasztos eszményeinek való megfelelés mindannyiunk folyamatos feladata marad.

Bécs, 1998 ősze

Dr. Franz Fiedler
Az INTOSAI főtitkára

2

LIMAI NYILATKOZAT AZ ELLENŐRZÉS ALAPELVEIRŐL

PREAMBULUM

A Legfőbb Ellenőrző Intézmények Nemzetközi Szervezetének (INTOSAI) Limában üléselő IX. Kongresszusa:

- mivel a közpénzügyek megfelelő vitelének és a felelős szervezetek döntései eredményességének egyik fontos előfeltétele a közpénzek szabályos és hatékony felhasználása;
- mivel ennek a célnak az eléréséhez feltétlenül szükséges, hogy minden országnak legyen legfőbb ellenőrző intézménye, melynek függetlenségét törvény garantálja;
- mivel az ilyen intézményekre annál is inkább szükség van, mert az állam tevékenysége kiterjed a szociális és gazdasági szektorokra, így immár a hagyományos pénzügyi keretek határain túl működik;
- mivel az ellenőrzés céljai, nevezetesen a közpénzek rendeltetésszerű és eredményes felhasználása; a megbízható gazdálkodás kialakítása; az igazgatási tevékenység megfelelő ellátása; tárgyilagos jelentések segítségével szükséges a közfeladatot ellátó szervek és a nyilvánosság tájékoztatása ahhoz, hogy az országok stabilitása és fejlődése összhangban álljon az ENSZ céljaival;
- mivel az INTOSAI előző kongresszusain a plenáris üléseken elfogadott határozatok terjesztését minden tagország jóváhagyta;

» ELHATÁROZTA:

hogy kiadja és terjeszti a „Limai Nyilatkozat az ellenőrzés alapelveiről” című dokumentumot.

I. ÁLTALÁNOS RÉSZ

1.§ Az ellenőrzés célja

Az ellenőrzés fogalma és intézménye a közpénzügyek vitelének szerves része, mivel a közpénzekkel való gazdálkodás bizalom kérdése. Az ellenőrzés önmagában nem végcél, hanem elválaszthatatlan része egy szabályozási rendszernek. Célja, hogy időben feltárja a gazdálkodásban az elfogadott normáktól való eltéréseket, a jogszerűség, a hatékonyság, az eredményesség és a gazdaságosság elveinek megsértését, hogy ezáltal lehetővé váljék az egyes esetekben javító intézkedések meghozatala, hogy az elszámolásra kötelezettek vállalják a felelősséget, hogy a károk megtérüljenek, illetve, hogy lépéseket tegyenek az ilyen jogsértések elkövetésének megakadályozása, vagy legalábbis megnehezítése érdekében.

2.§ Előzetes és utólagos ellenőrzés

- 1) Az előzetes ellenőrzés az igazgatási, pénzügyi tevékenység végrehajtása előtti, míg az utólagos ellenőrzés azok végrehajtása utáni ellenőrzését jelenti.
- 2) Az államra bízott közpénzekkel való megbízható gazdálkodáshoz elengedhetetlen az előzetes ellenőrzés. Ezt végezheti a legfőbb ellenőrző intézmény vagy más ellenőrző intézmény.
- 3) A legfőbb ellenőrző intézmény által végzett előzetes ellenőrzés előnye, hogy a kár megelőzhető még a bekövetkezése előtt, de hátránya, hogy többletmunkával jár és elmosza a közjogi felelősség határait. A legfőbb ellenőrző intézmény által végzett utólagos ellenőrzés rávilágít az elszámolásra kötelezettek felelősségére, az okozott kár megtérítését eredményezheti és megakadályozhatja a jogsértések megismétlődését.

- 4) Azt, hogy egy legfőbb ellenőrző intézmény végez-e előzetes ellenőrzést, minden egyes országban a jogrendszer, a körülmények és az igények határozzák meg. Az utólagos ellenőrzés viszont minden legfőbb ellenőrző intézménynek elengedhetetlen feladata, függetlenül attól, hogy végez-e előzetes ellenőrzést vagy nem.

3.5 Belső és külső ellenőrzés

- 1) A belső ellenőrzési egységet az egyes kormányzati szerveken és intézményeken belül hozzák létre, míg a külső ellenőrzés nem része az egyes ellenőrizendő intézmények szervezeti struktúrájának. A legfőbb ellenőrző intézmény külső ellenőrző szerv.
- 2) A belső ellenőrzési egység szükségszerűen alárendelt azon szerv vezetőjének, amelyen belül létrehozták. Ugyanakkor feladatköre tekintetében és szervezetiileg a vonatkozó szabályozási kereteken belül, amennyire csak lehet, függetlennek kell lennie.
- 3) Külső ellenőrként a legfőbb ellenőrző intézmény feladata a belső ellenőrzés eredményességének vizsgálata. Ha a belső ellenőrzést eredményesnek ítélik, akkor - a legfőbb ellenőrző intézmény általános ellenőrzési jogkörének sérelme nélkül - törekedni kell a feladatok legmegfelelőbb megosztására vagy átadására és együttműködés kialakítására a legfőbb ellenőrző intézmény és a belső ellenőrzés között.

4.5 Törvényességi, szabályszerűségi és teljesítmény-ellenőrzés

- 1) A legfőbb ellenőrző intézmény hagyományos feladata, hogy vizsgálja a gazdálkodás és az elszámolások törvényességét és szabályszerűségét.
- 2) Az ilyen típusú ellenőrzésen kívül, mely továbbra sem veszít a jelentőségéből, van egy másik hasonlóan fontos ellenőrzési típus, a teljesítmény-ellenőrzés, amely a közigazgatás teljesítménye, annak gazdaságossága, hatékonysága és eredményessége vizsgálatára irányul. A teljesítmény-ellenőrzés nemcsak az egyes pénzügyi műveletekre terjed ki, hanem a kormányzati tevékenységek teljes körére, beleértve a szervezeti és igazgatási rendszerek működését.
- 3) A legfőbb ellenőrző intézmény ellenőrzési céljai - a gazdálkodás

törvényessége, szabályszerűsége, gazdaságossága, hatékonysága, eredményessége – lényegüket tekintve egyformán fontosak. A legfőbb ellenőrző intézménynek a célok fontossági sorrendjét minden konkrét esetben meg kell határoznia.

II. FÜGGETLENSÉG

5.§ A legfőbb ellenőrző intézmény függetlensége

- 1) A legfőbb ellenőrző intézmény csak akkor képes tárgyilagosan és eredményesen végezni feladatát, ha független az ellenőrzött szervezettől és védett a külső befolyástól.
- 2) Bár az állami intézmények soha nem lehetnek teljesen függetlenek, mivel az államnak, mint egésznek a részei, a legfőbb ellenőrző intézménynek feladatai elvégzéséhez feladatköri és szervezeti függetlenséggel kell rendelkeznie.
- 3) A legfőbb ellenőrző intézmények létrehozását és függetlenségük szükséges mértékét az alkotmányban kell rögzíteni. A részleteket egyéb törvényekben lehet rendezni, különösen azt, hogy a legfelsőbb bíróságnak kell garantálnia a megfelelő jogi védelmet a legfőbb ellenőrző intézmény függetlenségébe és ellenőrzési hatáskörébe történő bármilyen beavatkozással szemben.

6.§ A legfőbb ellenőrző intézmény tagjainak és tisztségviselőinek függetlensége

- 1) A legfőbb ellenőrző intézmény függetlensége elválaszthatatlan tagjainak függetlenségétől. Tagok alatt azokat a személyeket értjük, akik a legfőbb ellenőrző intézmény döntéseit hozzák és ezekért a döntésekért felelősséggel tartoznak harmadik félnek, azaz akik egy döntéshozó testület tagjai vagy az a személy, aki egy monokratikusan szervezett legfőbb ellenőrző intézmény vezetője.
- 2) A tagok függetlenségét az alkotmánynak kell biztosítani. Nevezetesen a megbízatás megszűnésének szabályait is az alkotmányba kell foglalni, és ezek nem befolyásolhatják hátrányosan a tagok függetlenségét. A tagok

kinevezésének és visszahívásának szabályai az országok alkotmányos berendezkedésétől függ.

- 3) A legfőbb ellenőrző intézmény ellenőreit szakmai pályafutásuk során az ellenőrzött szervezetek nem befolyásolhatják, és nem függhetnek ezektől a szervezetektől.

7.§ A legfőbb ellenőrző intézmény pénzügyi függetlensége

- 1) A legfőbb ellenőrző intézményt el kell látni a feladatai teljesítését lehetővé tevő pénzeszközökkel.
- 2) A legfőbb ellenőrző intézménynek rendelkeznie kell azzal a jogosultsággal, hogy - szükség esetén - közvetlenül az ország költségvetéséről döntést hozó szervhez fordulhasson a szükséges pénzeszközökért.
- 3) A legfőbb ellenőrző intézményt fel kell jogosítani arra, hogy a külön költségvetési fejezetben számára előirányzott összegeket saját belátása szerint használhassa fel.

III. KAPCSOLAT A PARLAMENTTEL, A KORMÁNNYAL ÉS A KÖZIGAZGATÁSSAL

8.§ Kapcsolat a parlamenttel

A legfőbb ellenőrző intézmény alkotmányban és törvényekben biztosított függetlensége nagyfokú kezdeményezési jogot és autonómiát garantál még azokban az esetekben is, amikor a legfőbb ellenőrző intézmény a parlament szerveként működik, és annak utasítására végzi az ellenőrzéseket. A legfőbb ellenőrző intézmény és a parlament kapcsolatát az alkotmányban kell rögzíteni az egyes országok körülményeitől és igényeitől függően.

9.§ Kapcsolat a kormánnyal és a közigazgatással

A legfőbb ellenőrző intézmény ellenőrzi a kormány, a közigazgatási szervek és más alárendelt intézmények működését. Ugyanakkor ez nem azt jelenti, hogy a kormány a legfőbb ellenőrző intézménynek alá lenne rendelve. A kormány teljes

és kizárólagos felelősséggel tartozik tevékenységéért és mulasztásaiért, valamint nem nyerhet felmentést azzal, hogy a legfőbb ellenőrző intézmény ellenőrzési megállapításaira és szakértői véleményére hivatkozik, kivéve, ha ezeket a megállapításokat jogerős és végrehajtható ítéletekként adták közre.

IV. A LEGFŐBB ELLENŐRZŐ INTÉZMÉNY JOGOSULTSÁGAI

10.§ Ellenőrzési jogosultságok

- 1) A legfőbb ellenőrző intézménynek hozzáférési jogosultsággal kell rendelkeznie a gazdálkodással kapcsolatos összes nyilvántartáshoz és dokumentumhoz, továbbá jogosultnak kell lennie arra, hogy szóban vagy írásban bármilyen általa szükségesnek tartott információt megkérjen.
- 2) Minden egyes ellenőrzés esetében a legfőbb ellenőrző intézménynek kell eldöntenie, hogy az ellenőrzést az ellenőrzött intézménynél vagy a saját irodáiban célszerű-e lefolytatni.
- 3) Törvénynek vagy egyes konkrét esetekben a legfőbb ellenőrző intézménynek kell meghatároznia azt a határidőt, ameddig a legfőbb ellenőrző intézmény részére át kell adni az ellenőrzéshez szükséges információkat vagy okmányokat, egyéb nyilvántartásokat, beleértve a pénzügyi beszámolókat is.

11.§ A legfőbb ellenőrző intézmény megállapításainak érvényre juttatása

- 1) A legfőbb ellenőrző intézmény megállapításaira vonatkozó észrevételeiket az ellenőrzött szervezeteknek egy adott határidőn belül kell megtenniük, amelyet általában törvény ír elő vagy egyedi esetekben a legfőbb ellenőrző intézmény szab meg és jelezniük kell, hogy milyen intézkedéseket tesznek az ellenőrzési megállapítások eredményeképpen.
- 2) Amennyiben a legfőbb ellenőrző intézmény megállapításait nem jogerős és végrehajtható ítéletek formájában teszi meg, a legfőbb ellenőrző intézményt fel kell hatalmazni arra, hogy ahhoz a szervhez fordulhasson, amelyik felelős a szükséges intézkedések meghozataláért, és követelhesse

az elszámolásra kötelezett féltől, hogy ismerje el felelősségét.

12.§ Véleményezési és konzultációs jog

- 1) Ha szükséges, a legfőbb ellenőrző intézmény a parlament és a közigazgatás rendelkezésére állhat szaktudásával szakértői vélemények formájában, beleértve a törvény- és egyéb pénzügyi jogszabály-tervezetek véleményezését. A közigazgatási szervek kizárólagos felelőssége, hogy az ilyen szakértői véleményeket elfogadják-e; sőt ez a kiegészítő feladat nem befolyásolhatja a legfőbb ellenőrző intézmény jövőbeni ellenőrzési megállapításait, és nem mehet az ellenőrzések eredményességének a rovására.
- 2) A megfelelő és lehető legegységesebb számviteli eljárásokra törekvő szabályokat csak a legfőbb ellenőrző intézmény előzetes egyetértésével lehessen elfogadni.

V. ELLENŐRZÉSI MÓDSZEREK, ELLENŐRÖK, NEMZETKÖZI TAPASZTALATCSERE

13.§ Ellenőrzési módszerek és eljárások

- 1) A legfőbb ellenőrző intézménynek a saját maga által meghatározott program alapján kell ellenőriznie. Ez nem érinti egyes közintézmények azon jogát, hogy külön ellenőrzések elvégzését kérjék.
- 2) Mivel egy ellenőrzés csak ritkán lehet teljes körű, a legfőbb ellenőrző intézmény rendszerint mintavételen alapuló megközelítést alkalmaz. A minták kiválasztását azonban mindig egy meghatározott mintavételi eljárás szerint kell végrehajtani és a mintának megfelelő méretűnek kell lennie ahhoz, hogy a gazdálkodás minőségét és szabályszerűségét meg lehessen ítélni.
- 3) Az ellenőrzés módszereit mindig a gazdálkodással kapcsolatos tudományok és vizsgálati technikák fejlődéséhez kell igazítani.

- 4) Célszerű, hogy a legfőbb ellenőrző intézmény ellenőrzési kézikönyveket készítsen az ellenőrök munkájának segítésére.

14.§ Ellenőrök

- 1) Ahhoz, hogy a legfőbb ellenőrző intézmény tagjai és ellenőrei teljes mértékben el tudják látni feladataikat, szakképzett és erkölcsileg feddhetetlen embereknek kell lenniük.
- 2) Új munkatársak felvételénél a legfőbb ellenőrző intézménynek az átlagon felüli tudásra, készségekre és a megfelelő szakmai gyakorlatra kell hangsúlyt helyeznie.
- 3) Különös figyelmet kell fordítani a legfőbb ellenőrző intézmény minden tagjának és ellenőrének a belső, az egyetemi és a nemzetközi képzési programokon keresztül történő elméleti és gyakorlati szakmai fejlődésére. Ezt a fejlesztést minden lehetséges pénzügyi és szervezeti eszközzel támogatni kell. A szakmai fejlesztésnek túl kell lépnie a jogi, gazdasági és számviteli ismeretek hagyományos keretein és magában kell foglalnia egyéb szervezési és vezetési technikákat is, mint például az elektronikus adatfeldolgozás.
- 4) A kiváló felkészültségű ellenőri állomány biztosítása érdekében a juttatásoknak is arányban kell állniuk az alkalmazás speciális követelményeivel.
- 5) Amennyiben egy különleges szaktudás nem található meg az ellenőrök körében, szükség esetén a legfőbb ellenőrző intézmény külső szakértőt vehet igénybe.

15.§ Nemzetközi tapasztalatcsere

- 1) A legfőbb ellenőrző intézmény munkáját nagyban segíti a Legfőbb Ellenőrző Intézmények Nemzetközi Szervezetének keretén belül folytatott elméleti és gyakorlati tapasztalatcsere.
- 2) A kongresszusok, az ENSZ szervezeteivel és más intézményekkel közösen szervezett továbbképzési szemináriumok, a regionális munkacsoportok, valamint a szakmai folyóirat kiadása mind ezt a célt szolgálják.

- 3) Kívánatos ezeknek a törekvéseknek és tevékenységeknek a kiterjesztése és fokozása. Elsődleges fontosságú a számvevőszéki ellenőrzés egységes terminológiájának kidolgozása, alapul véve az összehasonlító jogot.

VI. JELENTÉSKÉSZÍTÉS

16.§ Jelentés a parlamentnek és a nyilvánosságnak

- 1) Az alkotmányban kell meghatározni a legfőbb ellenőrző intézmény jogát és kötelezettségét arra, hogy évente és függetlenül jelentést készítsen ellenőrzési megállapításairól a parlamentnek, vagy más felelős közintézménynek; ezt a jelentést nyilvánosságra kell hozni. Ez széleskörű tájékoztatást és vitalehetőséget biztosít, és megnöveli annak a lehetőségét, hogy a legfőbb ellenőrző intézmény megállapításai érvényre jussanak.
- 2) A legfőbb ellenőrző intézményt arra is fel kell jogosítani, hogy a különösen fontos és jelentős megállapításairól az év folyamán jelentést tegyen.
- 3) Általában az éves jelentésnek magában kell foglalnia a legfőbb ellenőrző intézmény valamennyi tevékenységét; csak olyan esetekben kell a legfőbb ellenőrző intézménynek gondosan mérlegelnie, hogy előnyös-e a nyilvánosságra hozatal, amikor védelemre érdemes, vagy törvény által védett érdekekről van szó.

17.§ A jelentéskészítés módja

- 1) A jelentéseknek a tényeket és azok értékelését tárgyilagosan, világosan kell bemutatniuk és a lényegre kell összpontosítaniuk. A jelentések megfogalmazásának pontosnak és közérthetőnek kell lennie.
- 2) A legfőbb ellenőrző intézménynek megfelelően mérlegelnie kell a vizsgált intézmény ellenőrzési megállapításokkal kapcsolatos véleményét.

VII. A LEGFŐBB ELLENŐRZŐ INTÉZMÉNY ELLENŐRZÉSI HATÁSKÖRE

18.§ Az ellenőrzési hatáskör alkotmányos alapja; a közpénzekkel való gazdálkodás ellenőrzése

- 1) A legfőbb ellenőrző intézmény alapvető ellenőrzési hatáskörét az alkotmányban kell rögzíteni; a részletes szabályokat pedig egyéb jogszabályokban lehet rendezni.
- 2) A legfőbb ellenőrző intézmények tényleges ellenőrzési hatásköre az egyes országok követelményeitől és igényeitől függ.
- 3) A közpénzekkel kapcsolatos valamennyi gazdálkodási tevékenység, függetlenül attól, hogy megjelenik-e és milyen módon a nemzeti költségvetésben, a legfőbb ellenőrző intézmény ellenőrzése alá kell, hogy tartozzon. A közpénzekkel való gazdálkodás egy részének nemzeti költségvetésen kívül helyezése nem eredményezheti ezen területek kivonását a legfőbb ellenőrző intézmény ellenőrzési hatásköre alól.
- 4) A legfőbb ellenőrző intézménynek ellenőrzésein keresztül elő kell segítenie egy világosan meghatározott költségvetési szerkezet és egy, amennyire lehet egyszerű és átlátható számviteli rendszer kialakítását.

19.§ A külföldön közfeladatot ellátó szervek és egyéb intézmények ellenőrzése

Általános elv, hogy a legfőbb ellenőrző intézménynek a külföldön közfeladatot ellátó szerveket és egyéb intézményeket is ellenőriznie kell. Ezen intézmények ellenőrzése során a nemzetközi jog által szabott korlátokat figyelembe kell venni; ahol az indokolt, a nemzetközi jog fejlődésével ezeket a korlátokat le kell építeni.

20.§ Adóellenőrzés

- 1) A legfőbb ellenőrző intézményt fel kell hatalmazni arra, hogy az adók beszedését a lehető legteljesebb mértékben ellenőrizze, és ennek során vizsgálja az egyes adónyilvántartásokat is.

- 2) Az adóellenőrzések elsősorban törvényességi, szabályszerűségi ellenőrzések; azonban amikor a legfőbb ellenőrző intézmény az adótörvények alkalmazását ellenőrzi, meg kell vizsgálnia az adóbeszedés rendszerét és hatékonyságát, a bevételi előirányzatok teljesítését, és ha szükséges, javaslatot kell tennie a törvényalkotónak.

21.§ Beszerzések és beruházások a közszférában

- 1) A közintézmények által beszerzésekre és beruházásokra fordított jelentős összegek indokoltta teszik a felhasznált összegek különösen alapos ellenőrzését.
- 2) A legkedvezőbb ár és minőségi feltételek elérésére a közbeszerzési eljárás a legmegfelelőbb. Azokban az esetekben, amikor nyilvános pályázat kiírásra nem kerül sor, a legfőbb ellenőrző intézménynek tisztáznia kell annak okát.
- 3) A közszféra beruházásai ellenőrzésénél a legfőbb ellenőrző intézménynek elő kell segítenie megfelelő követelmények kialakítását ezen beruházások lebonyolításának szabályozásához.
- 4) A közszféra beruházásainak ellenőrzésénél nemcsak a kifizetések szabályszerűségét kell megvizsgálni, hanem a kivitelezés irányításának hatékonyságát és a kivitelezési munka színvonalát is.

22.§ Az elektronikus adatfeldolgozó rendszerek ellenőrzése

Az elektronikus adatfeldolgozási rendszerekre fordított összegek nagysága szintén megkívánja azok megfelelő ellenőrzését. Ezeknek az ellenőrzéseknek rendszerszemléletűeknek kell lenniük és ki kell terjedniük olyan szempontokra, mint a szükségletek megtervezése; az adatfeldolgozó berendezés gazdaságos használata; a megfelelő szakértelemmel rendelkező, lehetőleg a vizsgált szerv munkatársainak alkalmazása; a nem rendeltetésszerű használat megakadályozása; valamint az előállított információk hasznossága.

23.§ Gazdasági társaságok állami részesedéssel

- 1) Az állam gazdasági tevékenységét gyakran kiterjeszti a magánjog keretébe tartozó vállalatok létesítésére. A legfőbb ellenőrző intézménynek ezeket a vállalatokat is ellenőriznie kell, különösen, ha az állam azokban többségi

részesedéssel vagy meghatározó befolyással rendelkezik.

- 2) Az ilyen ellenőrzéseket célszerű utólagos ellenőrzésként elvégezni, melyeknek ki kell terjedniük a gazdaságosság, a hatékonyság és az eredményesség kérdéseire.
- 3) Ezen ellenőrzésekről a parlament és a nagy nyilvánosság számára készített jelentéseknek figyelembe kell venniük az ipari és kereskedelmi titkok védelmére vonatkozó szabályokat.

24.§ A támogatott intézmények ellenőrzése

- 1) A legfőbb ellenőrző intézményt fel kell hatalmazni a közpénzekből nyújtott támogatások felhasználásának az ellenőrzésére.
- 2) Ha a támogatás összege különösen nagy, akár önmagában véve, akár a támogatott intézmény bevételeihez vagy vagyonához viszonyítva, az ellenőrzés - ha szükséges - kiterjedhet a támogatott intézmény teljes gazdálkodására.
- 3) A céltól eltérő felhasználás esetén követelni kell a támogatások visszafizetését.

25.§ A nemzetközi és nemzetek feletti szervezetek ellenőrzése

- 1) Az egyes országokban végzett ellenőrzésekhez hasonlóan, független, külső ellenőrzés alá kell tartozniuk azoknak a nemzetközi és nemzetek feletti szervezeteknek, melyek kiadásait a tagországok hozzájárulásaiból fedezik.
- 2) Habár ezeknél az ellenőrzéseknél figyelembe kell venni az adott szervezetek feladatait és az általuk felhasznált források nagyságát, az ellenőrzéseknek hasonló elveket kell követniük, mint a legfőbb ellenőrző intézmények által a tagországokban végzett ellenőrzéseknek.
- 3) Az ilyen ellenőrzések függetlenségének biztosítása érdekében a külső ellenőrző szervezet tagjait főként a legfőbb ellenőrző intézmények munkatársai közül kell kinevezni.